

“Pfff... moet ik dat nu al weten dan?”

Tevredenheid over het loopbaankeuze proces onder VWO leerlingen

Arjan Tammer en Barrie van Ginneken

Begeleider: Sandra Loevenich

Universiteit Utrecht, IVLOS lerarenopleiding, Alfa cluster (start februari 2010)

december 2010

Inhoud

Introductie	2
Inleiding	2
Theoriën, eerder onderzoek	3
Vraagstelling, definities, variabelen en hypothesen	4
Voorspellingen	6
Context	6
Methode	7
Respondenten	7
Instrumenten	7
Opzet	8
Analysemethode	9
Resultaten	11
Profielkeuze	11
Studiekeuze	13
OSB als geheel	26
Conclusies	28
Onverwachte en opvallende resultaten	29
Gevolgen voor hypothesen	30
Fouten in het onderzoek	30
Suggesties voor vervolgonderzoek	32
Suggesties voor de praktijk	32
Auteursinformatie	35
Literatuurlijst	36
Bijlage 1: Significantie van de afwijking van de resultaten	37

Introductie

Open dagen, een interestetest, gesprekken met decanen en (online) methodes; dit is slechts een greep van de middelen die worden ingezet om leerlingen te helpen bij het maken van de studiekeuze. Echter, uit de laatste cijfers blijkt dat 35% toch de verkeerde studie kiest. Dit leidt tot veel uitval in het eerste jaar en kosten voor alle betrokkenen. Hoe kan het dat na al deze voorlichting toch zoveel leerlingen verkeerd kiezen? Wat gaat er mis? Dit onderzoek gaat in op wat er op verschillende scholen daadwerkelijk gedaan wordt aan studievoorlichting, hoe de leerlingen dit waarderen en wat er verbeterd kan worden. Het doel is om studieuitval in het eerste jaar te verminderen en de leerlingen sneller op de goede plek te krijgen.

Inleiding

Educatie is de ruggenwervel van de samenleving. Zonder educatie is er geen vooruitgang en geen mooie toekomst voor Nederland. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de economische ontwikkeling van Nederland. Door goed opgeleid personeel ontstaan er sterkere bedrijven, die de basis vormen van de nationale welvaart en zorgen voor een sterkere internationale concurrentiepositie. Denk hierbij aan internationale handelsmogelijkheden, een hoge en constante waarde van de Euro en ruimte voor innovatie en specialisatie. Een tweede voorbeeld is het belang van educatie voor integratie. In 2007 was 20% van de Nederlandse bevolking van allochtone afkomst: 9% Westers en 11% niet-westers. Elfrink zegt dat “[e]en groot gedeelte van de niet-westerse allochtonen die in Nederland woont, behoort tot de groep met een lage sociaal-economische status. Dit betekent dat veel mensen van deze groep een lage opleiding hebben genoten” (4). Dit brengt een aantal problemen met zich mee. Elfrink noemt onder andere werkloosheid, geen maatschappelijke binding met de rest van Nederland, probleemwijken en financiële barrières om zich te kunnen ontwikkelen (4). Elfrink concludeert dat “hoe hoger het inkomen en met name de opleiding, hoe actiever men

is in verschillende organisaties” (5). Met andere woorden, als deze niet-westerse immigranten beter opgeleid worden dan zal dit leiden tot betere integratie en participatie in de samenleving, en een hogere sociaal-economische status voor deze groep, wat weer leidt tot een economisch sterker Nederland als geheel.

Het is daarom essentieel dat de leerlingen met potentie de juiste vervolgstudie kiezen en op de juiste plek terecht komen. De vraag is wat scholen er aan doen om de leerlingen te begeleiden bij het maken van deze belangrijke keuze. Het begeleidingsproces loopt zeer uiteen op de verschillende scholen in Nederland, daarom is het interessant om te onderzoeken welke onderdelen wel en niet effectief zijn. Op basis van de resultaten kunnen er aanbevelingen gedaan worden voor een betere begeleiding, waardoor er meer mensen de studie kiezen die het best bij hen past.

Theorieën/eerder onderzoek

Er is nog niet veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de daadwerkelijke studiekeuze begeleiding op middelbare scholen, maar wel naar de gevolgen. “Uitval en ‘switchen’ kosten het hoger onderwijs jaarlijks 5,7 miljard euro” (Algemeen Dagblad, 2009). Hieruit blijkt de relevantie van het onderwerp. Foute keuzes kosten zowel de scholen als de leerlingen erg veel geld, en zeker in deze tijden van een onzekere economie kan dit geld veel beter besteed worden. Hetzelfde artikel meldt ook dat op hogescholen meer dan 17% het eerste jaar de opleiding verlaat. Dat komt neer op ongeveer een op de zes studenten. De problemen met de hoge uitval worden erkend door de hoge scholen, universiteiten en de overheid. “Met het ministerie van Onderwijs zijn afspraken gemaakt om de uitval terug te dringen en de studiekeuze te verbeteren. Middelbare scholen en het MBO gaan de komende jaren meer doen aan loopbaanoriëntatie” (Algemeen Dagblad, 2009). Meer is niet altijd beter en het is

onduidelijk welke activiteiten wel en welke niet bijdragen aan het keuzeproces van de leerling.

P.B.G. Reijners concludeert in haar onderzoek naar de kwaliteit van loopbaangesprekken dat “[d]e kern van LOB die in alle verschijningsvormen naar voren komt is dat er aandacht moet zijn voor het ontwikkelen van jezelf als persoon en het bepalen van een levensrichting” (2010). LOB staat in dit fragment voor loopbaanoriëntatie en begeleiding. Het persoonlijke aspect van LOB/OSB (orientatie studie en beroep) komt hierin terug naar voren. Dit sluit aan op Paffen’s definitie van loopbaan, namelijk “de door een individu ervaren volgorde van gedrag en houdingen, in verband gebracht met werkgerelateerde ervaringen en activiteiten gedurende de levensloop” (1994). Als blijkt uit de gegevens dat de respondenten niet tevreden zullen zijn over de loopbaanoriëntatie en begeleiding die ze gekregen hebben, dan is dat wellicht te wijten aan een te algemene benadering en te weinig persoonlijk advies. Uit een ander onderzoek, in 2009 uitgevoerd onder meer dan 10.000 leerlingen door de website DeDecaan.nl, blijkt dat leerlingen vinden dat ze te weinig persoonlijke begeleiding krijgen en te veel zelf uit moeten zoeken. “Meer dan de helft van de middelbare scholieren is niet tevreden met de geboden studiekeuzebegeleiding. Ze vinden dat ze teveel zelf moeten uitzoeken. Dat blijkt uit de KeuzeMonitor 2009, een landelijk onderzoek van de website DeDecaan.net waar meer dan 10.000 middelbare scholieren aan hebben deelgenomen”(Algemeen Dagblad, 2009)

Vraagstelling, definities variabelen en hypotheses

De hoofdvraag van dit onderzoek is in hoeverre de leerlingen tevreden zijn over de oriëntatie studie en beroep (OSB) die zij gekregen hebben. Deze vraag wordt beantwoord door middel van een aantal deelvragen:

1. Hoe werd de voorbereiding op de profielkeuze aangepakt?

- a. Deelvraag 1a: Worden leerlingen voorgelicht over de beroepen die mogelijk zijn met bepaalde profielen?
 - b. Deelvraag 1b: Worden leerlingen ook voorgelicht over wat deze beroepen inhouden?
 - c. Deelvraag 1c: Hebben leerlingen achteraf het idee dat ze het juiste profiel gekozen hebben?
 - d. Deelvraag 1d: In hoeverre zijn leerlingen tevreden over hoe de voorlichting en oriëntatie was bij de profielkeuze?
2. Wat wordt er op deze school gedaan binnen OSB?
 3. In hoeverre wordt de tevredenheid van leerlingen over OSB beïnvloed door de bereikbaarheid van de decaan?
 4. Hoe waarderen de leerlingen de verschillende OSB onderdelen of activiteiten? Vinden ze het nuttig, leuk, interessant, of zinloos of saai?
 5. In hoeverre zijn leerlingen tevreden over OSB die ze gehad hebben?
 6. Denken leerlingen dat OSB/schoolregelingen hen geholpen hebben met hun studiekeuze/beroepskeuze?
 7. Wat verwachten of wensen leerlingen dat er gedaan zou moeten worden binnen OSB?
 8. Hebben leerlingen suggesties voor verbetering van het programma OSB? Zo ja, welke?

Deze deelvragen komen voort uit de onderzoeksvariabelen. De variabelen zijn als volgt: ten eerste, de houding van de leerling ten opzichte van OSB. Ten tweede, de mate van tevredenheid van de leerlingen over OSB. Ten derde, de mate van tevredenheid over de profielkeuze.

Voorspellingen

Gebaseerd op de duidelijke cijfers van uitval in het hoger onderwijs is het te verwachten dat leerlingen niet zeer tevreden zullen zijn over de activiteiten die ze krijgen bij OSB. De tevredenheid bij profielkeuze wordt hoger geschat omdat dit een relatief makkelijkere keuze dan die van een vervolgstudie. Gebaseerd op de berichtgeving over de KeuzeMonitor 2009 is de verwachting dat leerlingen niet zeer tevreden zullen zijn over in hoeverre persoonlijke begeleiding geboden wordt. Gebaseerd op eigen ervaringen wordt er vermoed dat de praktijkgerichte activiteiten beter zullen worden beoordeeld dan de theoretische activiteiten.

Context

Het onderzoek is uitgevoerd op twee scholen in Noord-Brabant die in dit onderzoek “school A” en “school B” genoemd worden. School A is een openbare middelbare school, waarvan het grootste deel van de leerlingen VMBO-TI en HAVO-leerlingen zijn. De klassen waaronder het onderzoek gedaan is, zijn 6 Vwo-klassen die gemengd zijn en waarin zowel leerlingen met Natuur als Maatschappijprofielen zitten. School B verzorgt onderwijs voor vwo (gymnasium en atheneum), havo en vmbo theoretische en gemengde leerweg en beroepsgerichte leerwegen kader en basis. De bovenbouw zit op een andere locatie dan de onderbouw en heeft ongeveer 600 leerlingen. Op deze school zijn wel aparte klassen per profiel. De klassen die hebben meegewerkt aan het onderzoek zijn een M-klas en een N-klas. De M-klas heeft meer meisjes en de N-klas heeft meer jongens.

Methode

Respondenten

Aan dit onderzoek hebben 74 respondenten meegewerkt, waarvan 28 afkomstig van school A en 46 van school B. Het betreft leerlingen uit 6-vwo, dus ze hebben een leeftijd rond de 17~18 jaar. De klassen van school A zijn een mix van M en N profielen. Op school B is er een aparte M-klas en een N-klas in het onderzoek opgenomen. Hierdoor is de balans tussen het aantal jongens en meisjes bijna 50%. Er is gekozen voor vwo klassen uit het 6^e leerjaar omdat zij de meeste ervaring hebben met OSB en omdat hij het meest actief bezig zijn met hun studiekeuze. De klassen die we benaderd hebben zijn klassen die een gemiddeld beeld van de scholen weergeven. Met andere woorden, er is geprobeerd om leerlingen uit beide profielen op te nemen in het onderzoek en om een goede balans te vinden tussen het aantal jongens en meisjes.

Instrumenten

Het voornaamste meetinstrument is een zelfontwikkelde enquête. De eerste stap is de inventarisatie van wat er wordt gedaan aan OSB op beide scholen. Hiervoor is de website geraadpleegd, evenals een interview met de decaan. De tweede stap is kijken welke van deze activiteiten op beide scholen overeenkomen en welke niet. Bij de activiteiten die op beide scholen plaatsvinden (als is het onder een andere naam) is er een grotere groep respondenten, dus daar kunnen meer zwaarwegende conclusies aan verbonden worden. Bij de activiteiten die maar op een van de scholen voorkomen kan er toch een globaal beeld geschept worden van de waardering van die activiteit.

Deze inventarisatie vormt de basis van de conceptvragenlijst. Deze lijst bestaat uit 29 vragen met een zespunt antwoordschaal, acht ‘ja/nee’ vragen en een aantal open vragen. Om eventuele onduidelijkheden uit de vragenlijst te filteren is de conceptvragenlijst aan een aantal leerlingen voorgelegd. Deze leerlingen maken geen deel uit van de uiteindelijke onderzoeksgroep. Op school A is de conceptvragenlijst zeven maal doorgenomen en op school B drie maal. Gebaseerd op de antwoorden en het commentaar van de test respondenten is de conceptvragenlijst veranderd naar de uiteindelijke vorm. De antwoordschaal en de vraagstelling zijn aangepast omdat deze soms leidden tot verwarring. Er is gekozen voor de zespunt antwoordschaal, ten eerste zodat er een duidelijk onderscheid gemaakt kan worden tussen positief en negatief. Ten tweede zodat voorkomen wordt dat de respondenten overal “neutraal” invullen, want door deze schaal worden ze gedwongen een kant te kiezen.

Opzet

De respondenten zijn verdeeld over drie groepen. De eerste groep zijn leerlingen van twee mentoren van twee verschillende klassen op school A. Deze groep bestaat in totaal uit 28 leerlingen. De tweede en derde groep zijn klassen op school B en bevatten 20 en 26 respondenten. Om een goed beeld te krijgen van de variabelen wordt er eerst een algemene vraag gesteld. Daarna volgen er specifiekere vragen waardoor de respondent beter gaat nadenken over wat deze wel of niet gehad heeft aan begeleiding. Later volgt er weer een algemenere vraag die terugkoppelt naar de eerste algemene vraag. Hierdoor kunnen we zien of de respondent tevreden is, waarom hij dat wel of niet is, en in welke mate de specifieke activiteit waar naar wordt gevraagd heeft bijgedragen aan het maken van de vervolgstudiekeuze. Op deze manier komen de profielkeuze, effectiviteit van de decaan en 12 van de activiteiten die worden gedaan binnen OSB op beide scholen aan bod.

Er zijn een aantal eenvoudige instructies gegeven aan de respondenten. Ten eerste, het is volledig anoniem dus er wordt geen naam ingevuld op de enquête. In het geval van school B is er gevraagd om de klas op te schrijven zodat de data per klas niet door elkaar komen. Tot slot, er is gezegd dat de leerlingen eerlijk moeten zijn. Alle feedback die zij geven wordt meegenomen om OSB te verbeteren zodat de volgende leerjaren een beter gefundeerde keuze kunnen maken.

Analysemethode

In verband met de relatief kleine groep respondenten is er gekozen voor een eenvoudige frequentieberekening. De eerste stap is het samenvoegen van de data uit ingevulde enquêtes. Dit wordt gedaan door alle antwoorden te turven. De tweede stap is om die geturfde aantallen om te zetten naar percentages. Er is gekozen om de percentages af te ronden op een tiende, zoals dat in vrijwel elk onderzoek gebeurt. Dit proces is gedaan voor de drie klassen. De volgende stap is om de gegevens van elke klas samen te voegen. Dit is niet een kwestie van de percentages optellen en delen door twee, omdat de klassen niet even groot zijn. De groep uit school A bevat 28 respondenten en de groep uit school B bestaat uit 46 respondenten. Dit betekent dat de percentages van school B een grotere groep vertegenwoordigen. Hier een voorbeeld hoe het gewogen gemiddelde wordt berekend:

Data:

School A: 24.7% positief over stelling X

School B: 34.8% positief over stelling X

Op school A is 24.7% van de 28 respondenten positief = 7.67 respondenten.

Op school B is 34.8% van de 46 respondenten positief = 16 respondenten.

Dat wil zeggen dat er van de totale groep van 74 respondenten, $(7.67 + 16 \text{ respondenten} =)$ 23.67 respondenten positief zijn over de stelling. 23.67 van de 74 respondenten brengt het gewogen gemiddelde op 32%.

De zespuntsschaal is te verdelen in twee helften. Een helft bestaat uit drie punten. Per helft is het label “positief” of “negatief” gegeven, zodat er een duidelijk beeld geschept kan worden over de mening van de respondenten. Bovendien is er gekozen voor een tweede label, namelijk “zeer positief” en “zeer negatief.” Deze kenmerken worden toegekend aan de twee punten aan het einde van de schaal. Met andere woorden, de extreemste meningen. Door dit extra onderscheid te maken kan er een duidelijker beeld geschept worden in de mate waarin de respondenten zich positief of negatief uitspreken over een stelling of activiteit.

De vraag is of de groep niet homogeen genoeg is om ze als evenwaardig te zien. Het gaat immers om respondenten van hetzelfde niveau, dezelfde leeftijd en ze zijn afkomstig uit dezelfde provincie. Echter, om ook de verschillen tussen de twee onderzochte scholen aan te geven is er voor gekozen om ook de percentages voor de scholen afzonderlijk te berekenen. Omdat deze cijfers bekend zijn is het maar een kleine stap om het gewogen gemiddelde te berekenen, wat een meer accuraat beeld geeft. Een ander tegenargument zou zijn dat de groep respondenten dermate klein is dat het niet veel uit maakt. In het bovengenoemde voorbeeld zou het niet gewogen gemiddelde uitkomen op $(24.7\% + 34.8\% / 2 =)$ 31.1%. Dat is dus een verschil van 0.9% op een groep van 74 respondenten. Het niet wegen van het gemiddelde zou dus gelijk staan aan minder dan één volledige respondent extra.

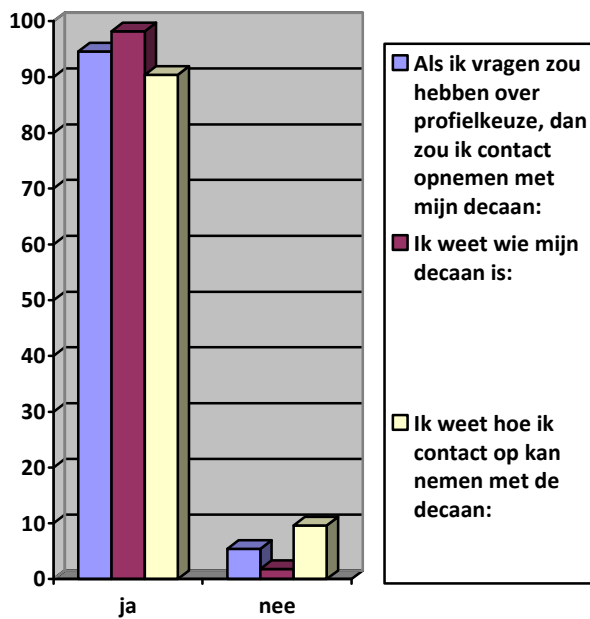
Resultaten

Profielkeuze

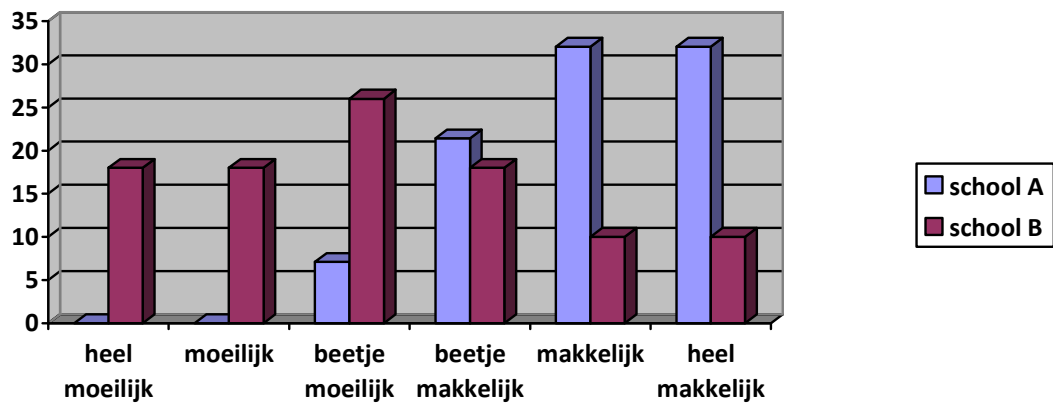
Het eerste gedeelte van de resultaten betreft het voorlichten over de profielen en de daar bijhorende profielkeuze. Meer dan de helft (61.8%) van de respondenten geeft aan voldoende voorlichting gehad te hebben over welke studies mogelijk zijn met welk profiel. Echter, een bijna even grote groep van de respondenten (61.5%) geeft aan weinig tot niet te zijn voorgelicht over welke beroepen met welk profiel bereikbaar zijn. Bovendien is er ook inhoudelijk over de beroepen weinig voorgelicht. Een ruime meerderheid van de respondenten zegt niets tot weinig gehoord te hebben over het salaris (88.6%), de hoeveelheid werktijd en vrije tijd (96.4%) en eventuele ontwikkelingsmogelijkheden binnen een beroep (90.6%).

Een ander belangrijk onderdeel bij het maken van de profielkeuze is de rol van de decaan. Bijna alle respondenten (94.6%) geven aan contact op te zullen nemen met de decaan indien ze een vraag hebben. Van die groep weten bijna evenveel respondenten (90.4%) ook hoe je contact op kan nemen met de decaan. Het verschil tussen de twee scholen zit in de bereikbaarheid van de decaan. Op school A is de meerderheid van de respondenten (64%) zeer tevreden over de bereikbaarheid van de decaan en 0% is zeer negatief. Echter, op school B is maar 20% zeer positief, tegenover 36% die de bereikbaarheid als zeer negatief beschouwen¹.

Tabel 1a. De houding ten opzichte van de decaan

Tabel 1b. De bereikbaarheid van de decaan

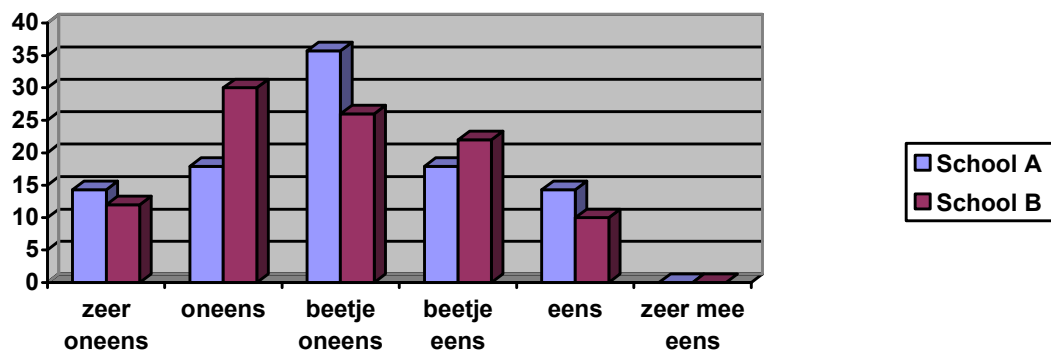
De vakdocent speelt ook een belangrijke rol. De meerderheid van de respondenten (70.9%) geven aan dat de vakdocenten hebben voorgelicht over wat ze kunnen verwachten van hun vak in elk profiel². De vraag waar het uiteindelijk om draait is of de leerlingen het juiste profiel hebben gekozen. Een ruime meerderheid van de respondenten heeft aan zeker te weten

dat ze het juiste profiel hebben gekozen, namelijk 89.3% op school A en 92% op school B³.

Een ruime meerderheid (77%) geeft aan dat er voldoende voorlichting is gegeven⁴. Hebben de verschillende vormen van voorlichting die de scholen hebben aangeboden een positieve invloed gehad op het maken van deze keuze? Het antwoord hierop is ja, want 66% van de respondenten geeft aan dat de voorlichting hen goed heeft geholpen⁵.

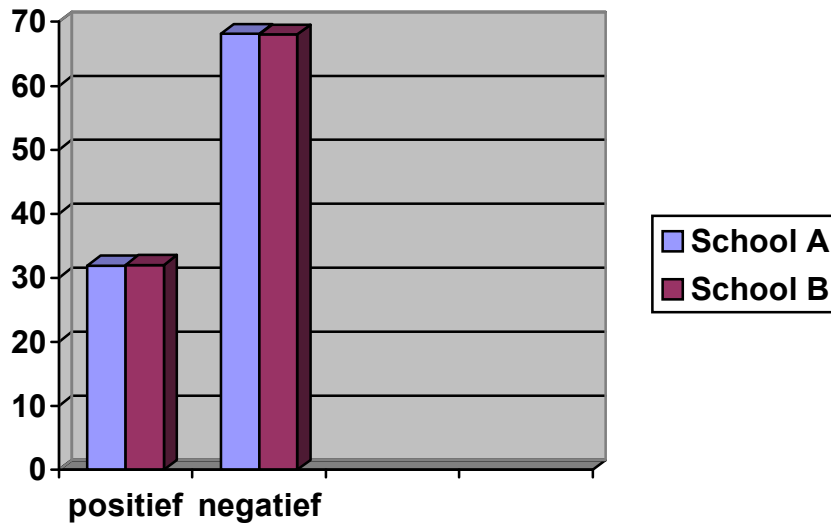
Studiekeuze

Tabel 2a. Voldoende voorlichting OSB (Oriëntatie Studie en Beroep) bij het maken van de vervolgstudiekeuze

Oriëntatie op studie en beroep (OSB) is een onderdeel van het examenprogramma van de meeste schoolvakken in de nieuwe tweede fase van het voortgezet onderwijs. De activiteiten zijn gekoppeld aan praktische opdrachten binnen de schoolvakken. Uit tabel 1a blijkt het zwaartepunt van de respondenten aan de negatieve kant van de schaal ligt. Op beide scholen blijkt dat geen van de respondenten vindt dat zij voldoende OSB hebben gehad om de vervolgstudie keuze te maken⁶. School B is hier iets extremer in omdat 10% eens is tegenover 17.9% op school A. De resultaten van deze vraag lijken voor beide scholen op elkaar, maar er is onderling nog steeds een significante afwijking: $\chi^2= 11,634$, $df=5$, p -waarde=0,04016034.

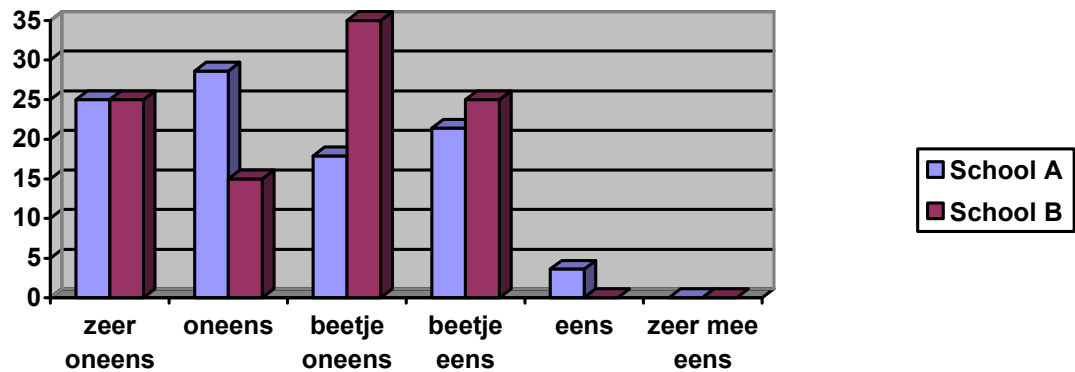
Tabel 2b. Voldoende voorlichting OSB (Oriëntatie Studie en Beroep) bij het maken van de vervolgstudiekeuze

Tabel 2b is gebaseerd op dezelfde cijfers als tabel 2a maar beschrijft een algemener beeld. De cijfers liggen erg dicht bij elkaar. Op school A is ongeveer één derde (31.9%) positief en twee derde (68.1%) negatief en op school B is dat respectievelijk 32% en 68%. Hieruit blijkt dat er naar de mening van de respondenten te weinig voorlichting wordt gegeven binnen OSB.

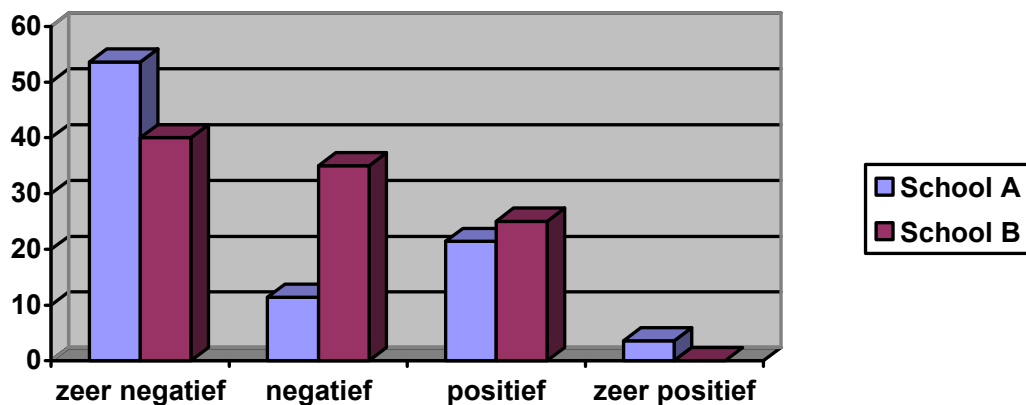
De tweede stap is vaststellen of de voorlichting tijdens OSB daadwerkelijk heeft bijgedragen aan het maken van de vervolgstudiekeuze.

Tabel 3a. OSB heeft bijgedragen aan het maken van de vervolgstudiekeuze

Het valt direct op dat er zeer weinig respondenten eens of zeer mee eens zijn⁷. Slechts één van de respondenten (3.6%) op school A vindt dat OSB daadwerkelijk iets bijgedragen heeft bij het maken van de keuze. Op school B is er niemand die deze mening deelt.

Tabel 3b. Mening over OSB met betrekking tot bijdrage aan het maken van de vervolgstudiekeuze

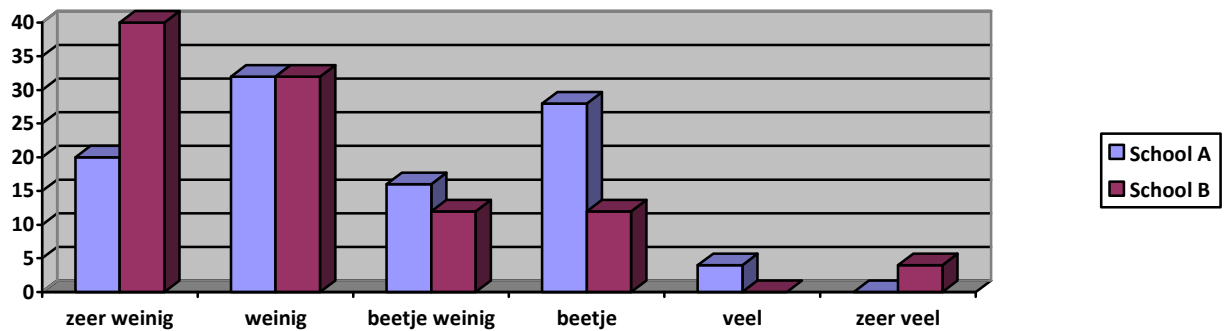

Tabel 3b is gebaseerd op dezelfde cijfers als tabel 3a, maar maakt een sterkere indeling naar negatieve en positieve beoordeling. Hieruit blijkt dat de meningen op school A wijder verspreid zijn dan op school B. De respondenten van school A die negatief zijn, spreker zich sterker uit naar de zeer negatieve kant (53.6%), terwijl school B een globalere spreiding laat zien met grote aantallen respondenten voor zeer negatief (40%) en negatief (35%). Het is

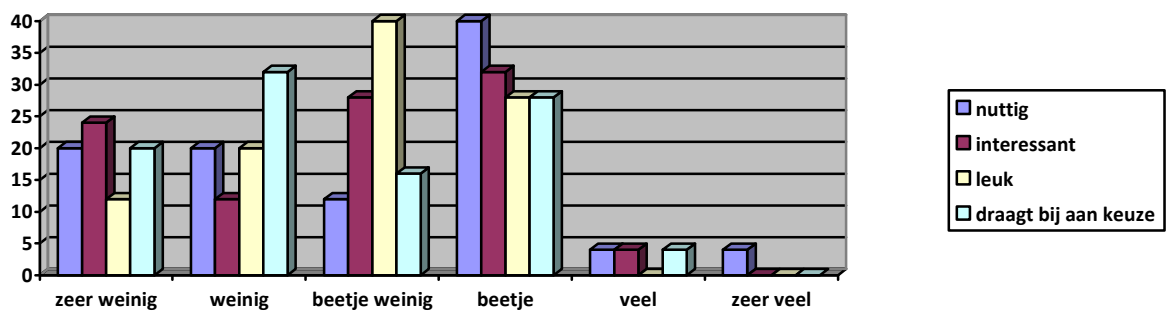
duidelijk dat ondanks de verschillende spreiding, de respondenten op beide scholen zich negatief uitspreken over de effectiviteit van OSB.

Naast OSB worden er op iedere middelbare school nog een aantal middelen ingezet om de leerlingen te helpen en te begeleiden bij het maken van de vervolgstudiekeuze. Een van deze activiteiten is de interresstest.

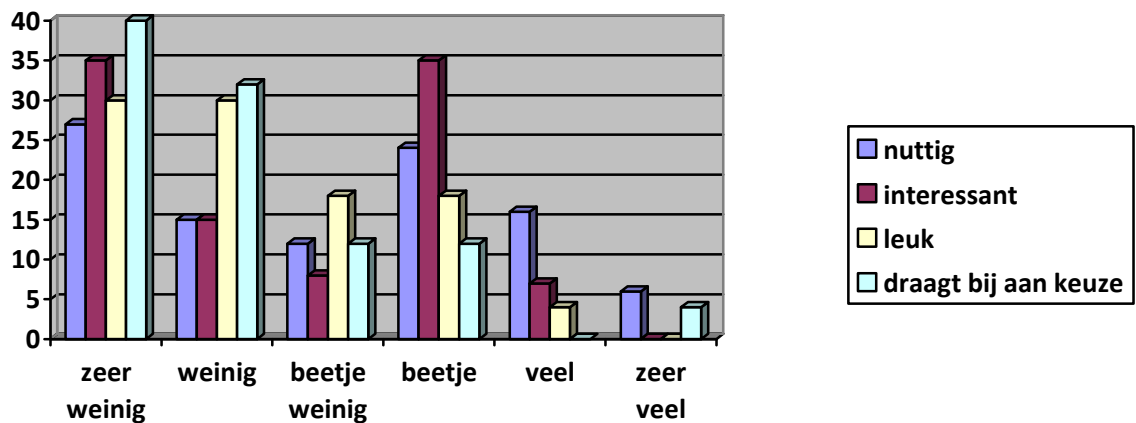
Tabel 4a. Bijdrage van interessevragenlijst aan studiekeuze

Tabel 4b. Houding op school A t.o.v. interessevragenlijst

Tabel 4c. Houding op school B t.o.v. interessevragenlijst

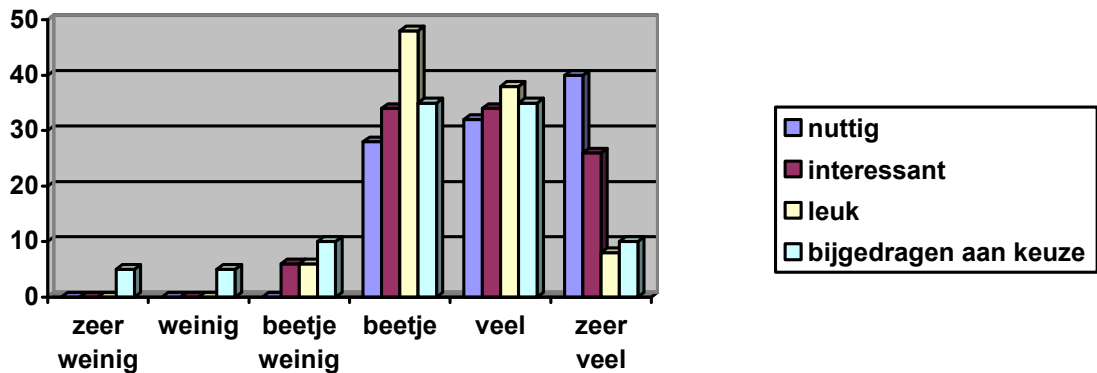

Uit deze tabellen blijkt dat de interesstest op beide scholen door de meerderheid van de respondenten als niet leuk wordt beschouwd, (namelijk 72.3% op school A en 78.6% op school B). Aan de andere ziet bijna de helft van de respondenten (A: 48.8%, B: 46.2%) wel het nut in van de test. Het belangrijkste is om vast te stellen of de test uiteindelijk bijdraagt aan het keuzeproces⁸. Hierover verschillen de meningen op beide scholen. Op school A geeft bijna een derde van de respondenten (32.4%) aan dat de test hen geholpen heeft. Op school B is dit slechts wat meer dan één op de zes respondenten (16.4%). Kortom, de interesstest wordt door een grote meerderheid als saai beschouwd, de helft van de respondenten ziet het nut er wel van in, maar het helpt uiteindelijk maar drie tot zes leerlingen uit een groep van 20 bij het maken van hun keuze.

Een andere activiteit die op sommige scholen gedaan wordt is een voorlichtingsmiddag. Op deze middag komen studenten (meestal oud-leerlingen van de school) vertellen over hun studie en over het studeren aan een universiteit of HBO opleiding. Dit is een relatief goedkope en eenvoudig te organiseren manier van voorlichten, dus als de respondenten hier positief

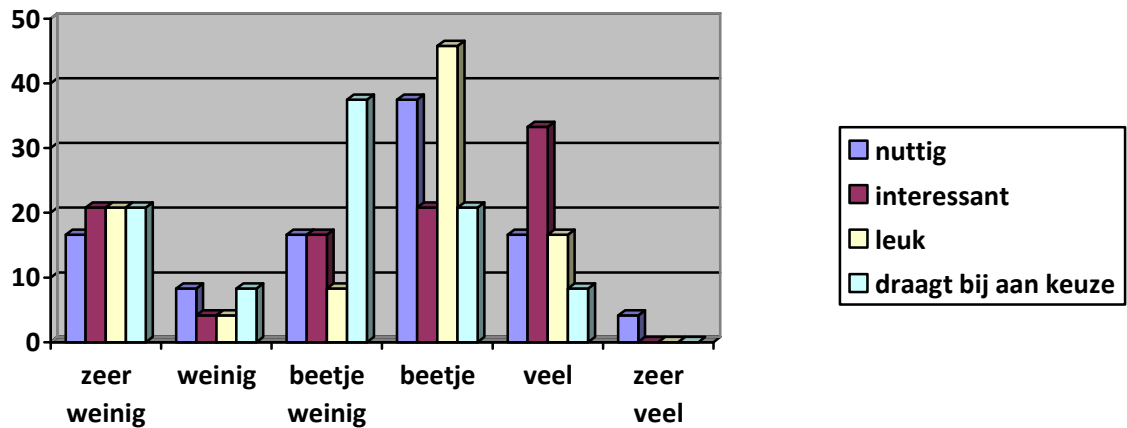
over zijn is het wellicht een aanrader voor scholen die nog niet een dergelijke middag organiseren.

Tabel 5. Voorlichtingmiddag waarin mensen van verschillende studies informatie geven en vragen beantwoorden (school B)

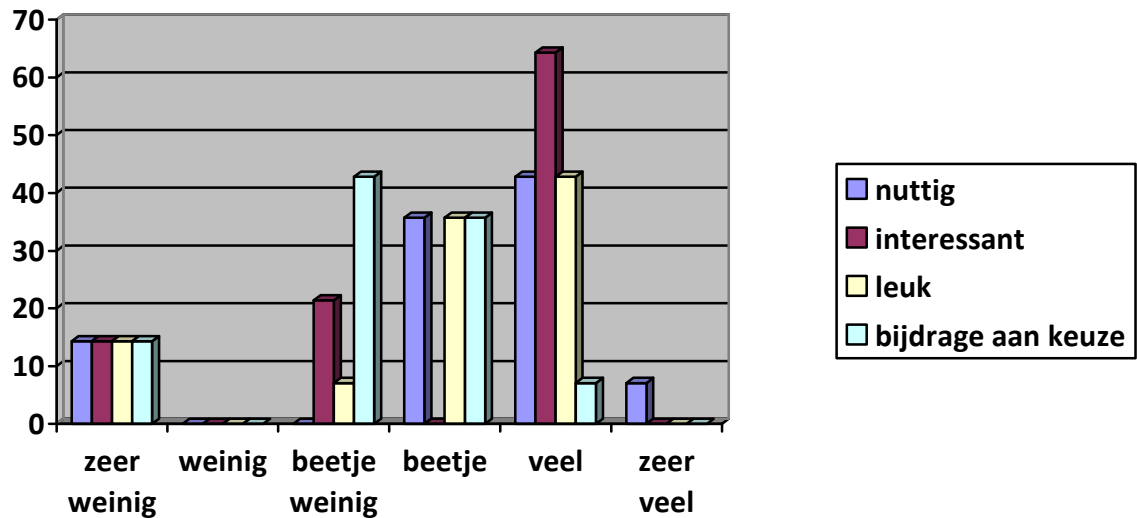
In tabel 5 springt direct de rechterkant in het oog. De grote meerderheid (72%) van de respondenten vindt deze middag nuttig tot zeer nuttig en bijna alle respondenten (94,4%) bestempelen het als “leuk.” Dit is belangrijk omdat een leuke activiteit bij kan dragen aan de motivatie van leerling om zichzelf beter te gaan verdiepen in de mogelijke opties, want dat is uiteindelijk een van de zaken die de scholen willen bereiken. Een ruime meerderheid (80.4%) heeft aan dat deze middag bijgedragen heeft bij het maken van hun keuze⁹, waarvan bijna de helft (45%) zegt dat het “veel” tot “zeer veel” heeft toegevoegd.

Tabel 6. Voorlichting door studenten over de mogelijkheden van de profielen (school A)

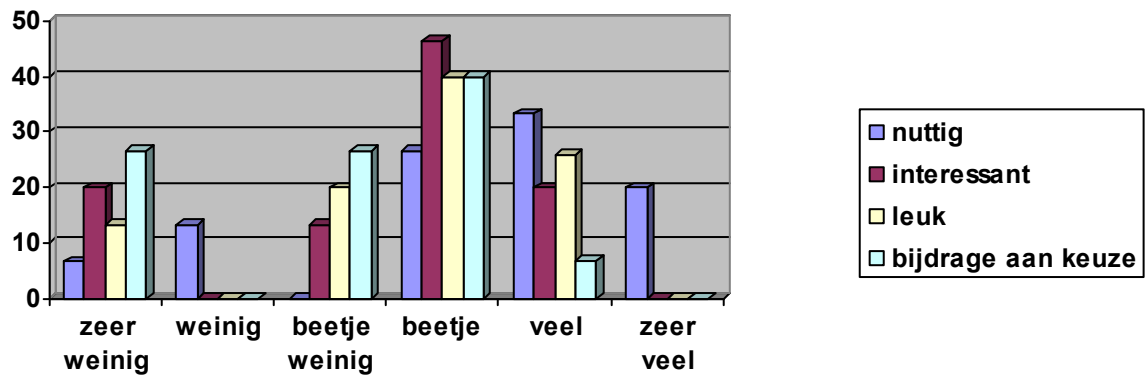
Op School A vindt in de 3^e klas voorlichting plaats door studenten over de mogelijkheden van de verschillende profielen. Deze voorlichtingsactiviteit is dus zeer vergelijkbaar met bovengenoemde, met als verschil dat deze meer wordt toegespitst op de profielkeuze. De mening van de respondenten verschilt aanzienlijk met de mening over de vergelijkbare voorlichtingsmiddag op school B. Wat ook opvalt, is dat 67% deze voorlichtingsmiddag als leuk beoordeelt, terwijl echter maar 34 % beoordeelt dat deze voorlichtingsmiddag heeft bijgedragen aan de studiekeuze¹⁰. Hierin moet het feit meegenomen worden dat deze voorlichtingsmiddag pas in de 3^e klas plaatsvindt, wanneer het proces van studie en beroepskeuze dus nog maar goed en wel begonnen is.

Tabel 7. Regionale studie voorlichtingsavond (School A)

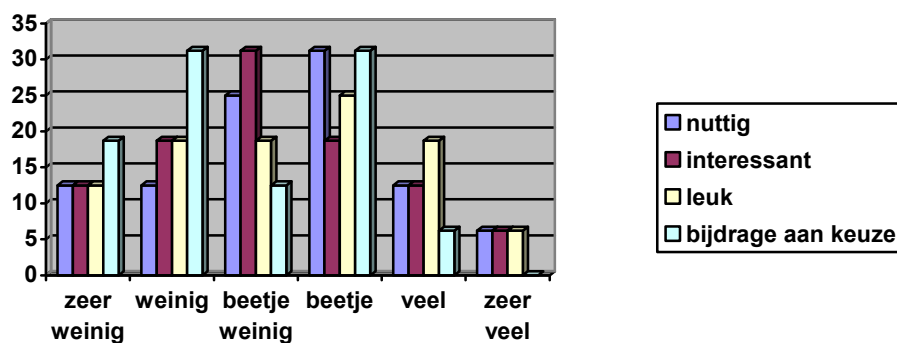
Een andere activiteit die op School A gedaan wordt is een bezoek aan een regionale voorlichtingsavond waar verschillende opleidingen en studies uit de regio vertegenwoordigd zijn. Dit is een optionele activiteit. Er zijn slechts 14 respondenten naar deze voorlichtingsavond geweest. Deze respondenten vinden de voorlichtingsavond zowel leuk (78,6%) als interessant (64,3%). Ook wordt deze activiteit als zeer nuttig beoordeeld door de grote meerderheid van de respondenten (85,7%). Hier zien we echter ook dat de mate waarin beoordeeld wordt dat deze activiteit bijgedragen heeft aan de keuze, beperkt is¹¹. Ongeveer vier op de tien (43 %) van de respondenten geeft aan dat deze activiteit heeft bijgedragen aan hun studiekeuze.

Tabel 8. Regionale beroepen voorlichtingsavond (school A)

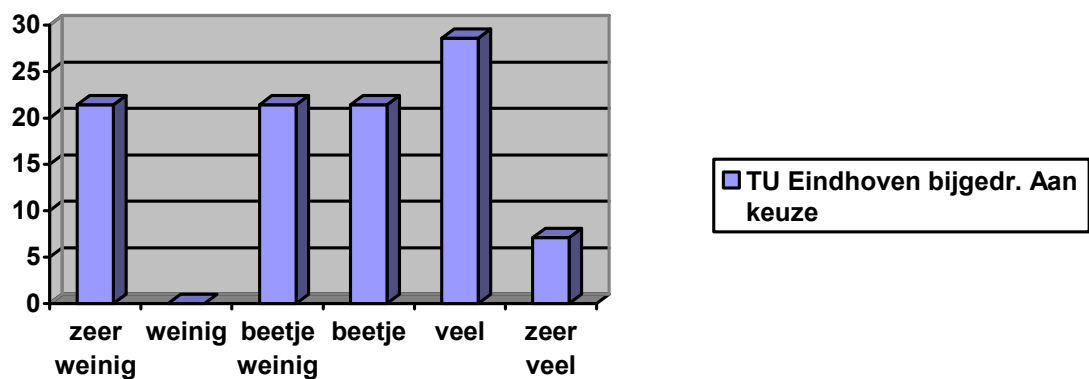
Op school A vindt ook een optioneel bezoek aan een regionale beroepen voorlichtingsavond plaats. Hier hebben 15 respondenten aan meegedaan. Hier is te zien dat de grote meerderheid van de respondenten (80 %) deze voorlichtingsavond nuttig vindt, en ongeveer de helft (53 %) aangeeft dat deze voorlichtingsavond ‘veel’ tot ‘zeer veel’ nut heeft. Ook vindt twee derde van de respondenten (66,6%) deze voorlichtingsavond leuk en interessant. De vraag of deze voorlichtingsavond heeft bijgedragen aan hun keuze, beantwoorden ongeveer evenveel respondenten positief (46,8%), als negatief (53,2%)¹².

Tabel 9. Workshops over keuzes maken op de Universiteit van Tilburg (School A)

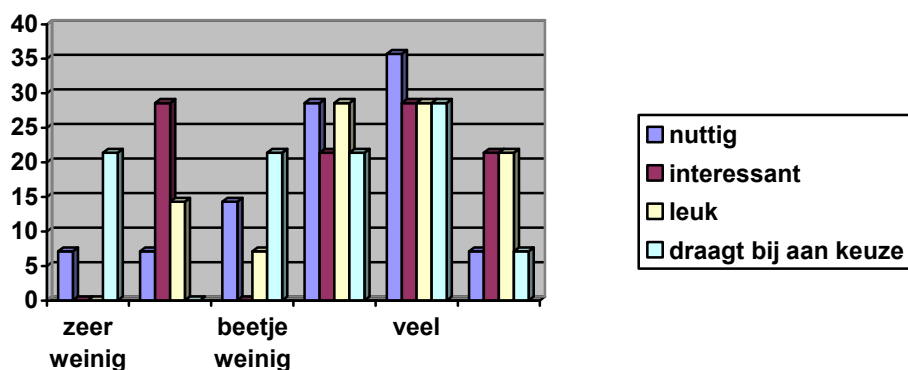

Leerlingen van school A kunnen optioneel de Universiteit van Tilburg bezoeken. Hieraan hebben 16 respondenten deelgenomen. Bij dit bezoek worden leerlingen eerst ingedeeld in een voorlichtingsronde van een studie die ze toegewezen krijgen aan de hand van een van tevoren gemaakte digitale test. Daarna volgt er ook nog een ronde workshops over keuzes maken. Op de vragenlijst is een set vragen specifiek op deze workshops over keuzes maken toegespitst. De helft van de respondenten beoordeelt deze workshops als nuttig. Echter, deze workshops worden door de meerderheid (62,4 %) beoordeeld als saai, en ook de meerderheid (62,4%) beoordeelt dat deze workshops weinig bijdragen aan de studiekeuze¹³.

Tabel 10a. Bezoek aan de TU Eindhoven (School A)

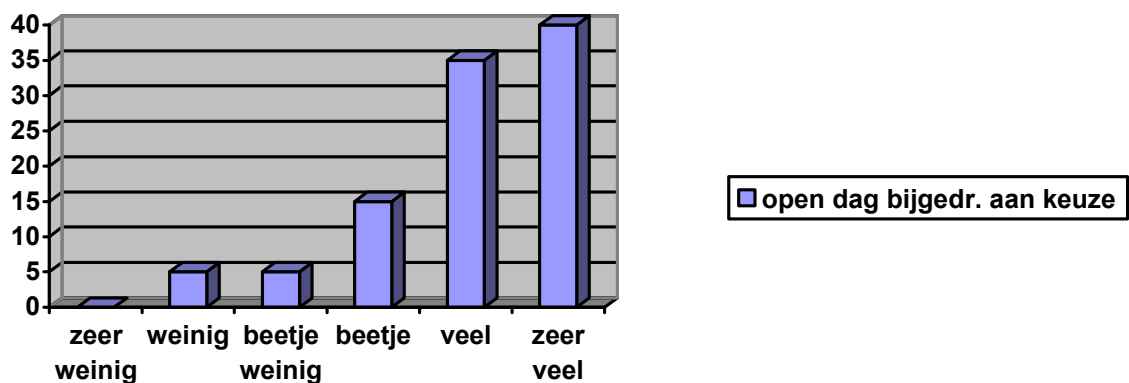
Tabel 10b. Houding van leerlingen t.a.v. bezoek TU Eindhoven

Op school A wordt ook een bezoek gebracht aan de TU Eindhoven. Dit bezoek is voornamelijk voor leerlingen uit de natuurprofielen en leerlingen die overwegen om een

technische studie te doen. Er zijn 14 respondenten naar de TU Eindhoven geweest. De leerlingen die hier naartoe geweest zijn, zijn behoorlijk positief over deze activiteit. Een grote meerderheid (71,5%) van de respondenten vindt het nuttig, evenveel (71,5%) vinden het een interessante activiteit en een nog grotere groep (78,6%) vindt het leuk. Hierbij speelt waarschijnlijk mee dat de studies die de TU Eindhoven aanbiedt – toegepaste en technische bètastudies – de richting zijn waar deze leerlingen in verder willen. Wat opvallend is aan de respons over het bezoek aan de TU Eindhoven, is dat ook de meerderheid (57%) van de respondenten aangeeft dat deze activiteit heeft bijgedragen aan hun studiekeuze¹⁴. Dit resultaat is opvallend omdat het van school A de hoogste score is op de vraag of een activiteit heeft bijgedragen aan de studiekeuze.

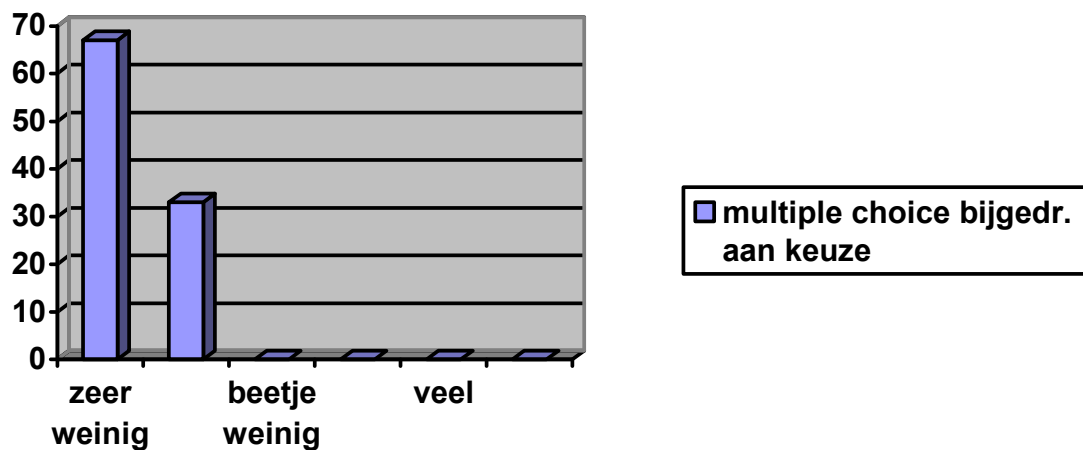
Tabel 11. Bijdrage bezoek van een open dag van een hoge school of universiteit (School B)

De respondenten van school B gaan niet naar de TU in Eindhoven, maar bezoeken de open dag van andere universiteiten of HBO scholen. De resultaten lijken sterk op de meningen van de respondenten van school A zoals hierboven beschreven. Een ruime meerderheid (75%) geeft aan dat dit bezoek veel tot zeer veel heeft bijgedragen aan het maken van hun vervolgstudiekeuze¹⁵. Slechts één op de tien respondenten is niet tevreden over het bezoek aan een van deze instellingen.

School B maakt gebruik van de computer methode Multiple Choice (MC). Dit programma heeft een mix van vragenlijsten en opdrachten die de leerling op weg moeten helpen met het maken van hun keuze en algemene oriëntatie.

Tabel 12. Bijdrage van de methode Multiple Choice aan het maken van de vervolgstudiekeuze

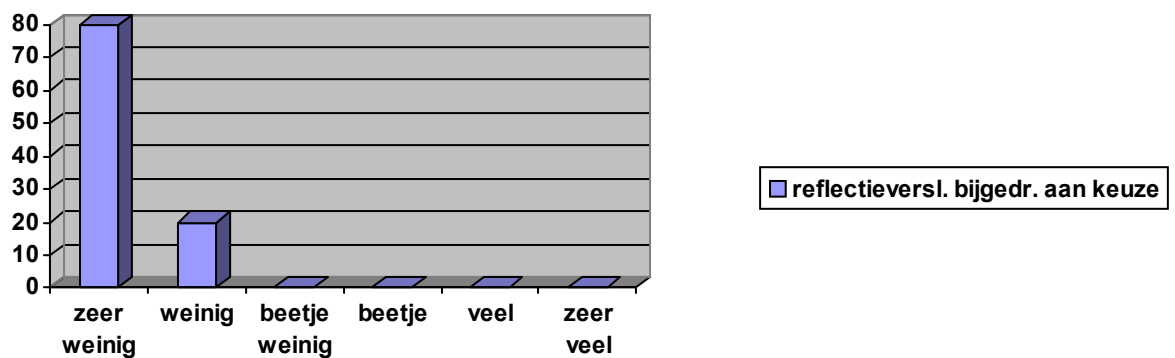
Het is meer dan duidelijk dat de respondenten niet tevreden zijn over deze methode. twee derde (66.7%) geeft aan dat het werken met MC “zeer weinig” heeft bijgedragen aan het keuzeproces¹⁶. Op een hele klas is er geen enkele leerling die aangeeft er iets aan gehad te hebben. Uit open vragen aan de respondenten blijkt dat zes respondenten de methode beschouwen als “zinloos.”

Deze methode lijkt de plank volledig misgeslagen te hebben. Dat is jammer, want juist achter de computer en op internet kunnen de leerlingen zich in alle rust en privacy inlezen over alle studies die er beschikbaar zijn op vrijwel alle universiteiten wereldwijd.

School B heeft een uitgebreid programma aan OSB activiteiten. Voor ieder schooljaar en niveau wordt er exact beschreven wat er gedaan wordt binnen OSB en wat de leerling daarnaast zelf nog moet doen aan activiteiten, zoals het bezoeken van een aantal open dagen.

Deze activiteiten zijn verplichte handlingsdelen. Met andere woorden, als de leerling deze opdrachten niet uitvoert kan deze geen eindexamen doen. Om te controleren hoe het staat met elke leerling wordt er regelmatig gevraagd om verslagen van de activiteiten en wat de plannen zijn van de leerling. In een verslag beschrijft de leerling bijvoorbeeld in welke studies hij interesse heeft en wat de leerling al gedaan heeft om tot deze keuze te komen. Naast een controlemiddel is het achterliggende idee dat de leerling door het schrijven van deze verslagen leert reflecteren en bewust te worden van zijn keuzemogelijkheden.

Tabel 13. Het nut van het schrijven van (reflectie)verslagen op de verschillende OSB activiteiten

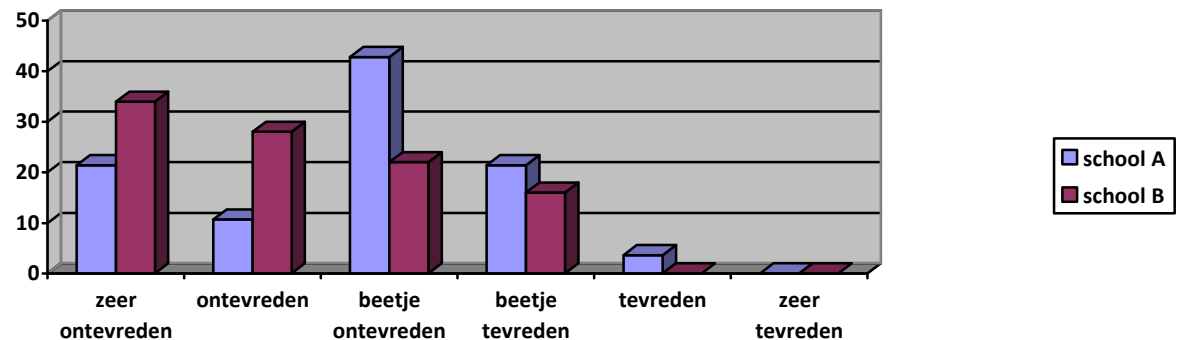

De respondenten zijn niet enthousiast over het schrijven van deze verslagen: De grote meerderheid (80%) geeft aan dat het “zeer weinig” heeft bijgedragen en alle andere respondenten geven aan dat het “weinig” heeft bijgedragen aan hun keuze¹⁷. De respondenten zien deze verslagen als “bezigheidstherapie” en zien het nut er niet van in. “Waarom moet ik reflecteren op een keuze die ik toch al lang gemaakt heb?” is een van de vragen die speelt bij enkele respondenten. De vraag is natuurlijk of het nut van deze verslagen niet diepgaander is dan de respondenten denken. Door hiermee bezig te zijn gaan ze onbewust wellicht toch beter nadenken over wat ze gedaan hebben en wat ze nog willen doen; zowel aan activiteiten als de eventuele vervolgstudie zelf. Kortom, hoewel de resultaten sterk negatief lijken is er meer

specifiek onderzoek nodig naar de onbewuste processen die reflectieverslagen al dan niet op gang kunnen brengen voordat deze vorm van keuzebegeleiding wordt afgeschaft of verminderd.

OSB als geheel

Tabel 14. Tevredenheid van leerlingen over OSB

Als laatste gesloten vraag hebben leerlingen op de vragenlijst beantwoord hoe tevreden zij zijn over wat ze met OSB gedaan hebben¹⁸. Op school A antwoordde een grote meerderheid van de respondenten (75%) negatief, waarvan bijna een derde (32%) met "ontevreden" tot "zeer ontevreden". Op school A antwoordde een kwart positief, waarvan één respondent antwoordde met "tevreden". Op school B was de uitkomst van deze vraag meer uitgesproken negatief; een grotere meerderheid (84%) antwoordde negatief, waarvan zes tiende (62%) met "ontevreden" tot "zeer ontevreden". Op School B antwoordde iets meer dan een zesde (16%) met "een beetje tevreden".

Over de vragen wat leerlingen hadden willen doen binnen OSB, en wat anders aangepakt mag worden, antwoordden de leerlingen op school A als volgt. De meest voorkomende antwoorden zijn weergegeven:

Persoonlijker & meer persoonlijke begeleiding (10x)
Informatie op maat per persoon (6x)
Meer universiteiten bezoeken (6x)
Betere voorlichting over verschillende studies en verschillende beroepen (5x)
Na opdrachten gemaakt te hebben moeten ze ook besproken worden. (5)
Meer individuele gesprekken met decaan. (4x)
Minder theoretisch: meer praktijkgerichte opgaven (4x)
Studiebeurs bezoeken (4x)
OSB niet via de mentor, maar de decaan. (3)
Beroepen bezoeken (2x)

Op School B antwoordden de leerlingen als volgt. Wederom de meest voorkomende antwoorden zijn weergegeven:

Meer open dagen / informatie data open dagen (12x)
Minder reflectie verslagen schrijven (10x)
Meer (persoonlijke) begeleiding / nu te algemeen (9x)
Meer informatie over studies (7x)
Multiple Choice is zinloos (6x)
Afschaffen (x3)
Studenten die langskomen en vertellen over hun studie (2x)
Meer informatie over het studeren zelf, bijvoorbeeld de kosten (2x)
Meer informatie over welke beroepen je met welke studie kan doen (2x)

Hieruit komt naar voren dat de voornaamste behoefte van leerlingen is dat zij meer persoonlijke begeleiding willen in hun studiekeuzep proces. Ten tweede, de leerlingen willen

meer open dagen en universiteiten bezoeken. Bovendien is er een vraag naar betere voorlichting over studies en beroepen. Op school B willen leerlingen dat zij minder reflectieverslagen moeten schrijven. Van beide scholen geven 16 leerlingen aan dat zij minder verslagen willen schrijven, of de verslagen optioneel maken of afschaffen. Van beide scholen waren er ook 5 leerlingen die willen dat gemaakte opdrachten en verslagen ook besproken worden met de mentor of decaan. Als we de gegevens samen nemen, van de leerlingen van beide scholen die vinden dat er nu niet op een goede manier opdrachten met verslagen gegeven worden en/of dat deze opdrachten niet op een goede manier behandeld worden met mentor of decaan, dan gaat dit om 28,4% van de respondenten in het onderzoek. Er komt ook naar voren dat veel leerlingen meer gesprekken met de decaan willen. De leerlingen geven blijk van een voorkeur voor een eerstelijns decanaat, waar de decaan direct contact heeft met de leerlingen over OSB, in plaats van een tweedelijns decanaat, waar een deel van de taken voor OSB door mentoren wordt gedaan. Wat ook duidelijk wordt, is dat leerlingen vragen hebben over zeer praktische zaken, zoals studeren zelf en de kosten hiervan, en bijvoorbeeld praktische zaken m.b.t. beroepen.

Conclusies

De hoofdvraag was: In hoeverre zijn leerlingen tevreden over OSB die ze gehad hebben? Aan de hand van de resultaten kunnen we stellen dat leerlingen gemiddeld in sterke mate ontevreden zijn over de loopbaanorientatie die ze gehad hebben. Zowel de respons op vragen over deelvragen van de hoofdvraag, zoals vragen over specifieke activiteiten, als de laatste gesloten vraag uit de vragenlijst, die ingaat op de algemene tevredenheid over OSB, dragen bij aan dit beeld.

Er is tevens te zien dat de hypothesen die we aan het begin van het onderzoek geformuleerd hebben, blijken te kloppen. De verwachting was dat leerlingen niet zeer tevreden zullen zijn over de activiteiten die ze in het kader van OSB doen. We hadden de tevredenheid over de profielkeuze hoger ingeschat, omdat deze keuze makkelijker is dan die van een vervolgstudie. In het onderzoek is inderdaad zichtbaar geworden dat de profielkeuze positiever beoordeeld is dan OSB. Er is ook gebleken dat de tevredenheid over de profielkeuze in ieder geval voor een groot deel voortkomt uit de voorlichting die leerlingen gehad hebben.

De volgende hypothese bleek ook te kloppen: aan de hand van de KeuzeMonitor 2009 van de website DeDecaan.nl verwachtten wij dat leerlingen ontevreden zouden zijn over in hoeverre ze persoonlijke begeleiding kregen. Uit de open vragen kwam zeer sterk naar voren dat veel leerlingen bij OSB een meer persoonlijke benadering willen, met informatie op maat per persoon. Dit is het meest voorkomende antwoord op de open vragen uit de vragenlijst.

Onze laatste hypothese was dat praktijkgerichte activiteiten voor OSB positiever beoordeeld zouden worden dan meer theoretische activiteiten. Dit is tevens uit de resultaten gebleken. Bij praktijkgerichte activiteiten denken wij aan de hand van de antwoorden op de open vragen zowel aan voorlichting over praktische zaken, als het bezoeken van open dagen en universiteiten.

Onverwachte en opvallende resultaten

We hebben kunnen concluderen dat er een relatie zou kunnen zijn tussen de beschikbaarheid van de decaan en de tevredenheid over zowel de profielkeuze als OSB als geheel. Met dit onderzoek is alleen aan het licht gekomen dat hier misschien een relatie tussen is, dus naar dit

punt kan verder onderzoek gedaan worden. Daarbij zou onderzocht moeten worden of er inderdaad een relatie is tussen deze twee variabelen, en wat de aard van die relatie is.

Een tweede opvallend resultaat is dat er een verschil was op de twee scholen over hoe positief de beoordeling was van de voorlichtingsactiviteit waarbij studenten voorlichting geven over hun studie en studeren in het algemeen. Hierbij kunnen we wederom op basis van dit onderzoek niet uitsluiten waarom dat is. Er zou verder onderzoek naar gedaan kunnen worden.

Gevolgen voor de hypotheses

Alle hypotheses die we aan het begin van het onderzoek geformuleerd hebben, zijn bevestigd. Dit betekent echter niet dat de resultaten die wij gevonden hebben, gegeneraliseerd kunnen worden voor alle VWO leerlingen op alle scholen in Nederland. Het aantal respondenten (74) op de vragenlijst is zo laag dat dit niet kan gelden als een representatieve groep voor alle andere VWO leerlingen in Nederland. Om het onderzoek meer representatief te maken, zou het onderzoek op grotere schaal herhaald moeten worden, en zouden ook verschillende schooltypes en scholen uit verschillende regio's van het land verhoudingsgewijs gerepresenteerd moeten worden in de onderzochte populatie, zodat deze factoren de resultaten niet beïnvloeden.

Fouten in het onderzoek

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een vragenlijst die speciaal voor dit onderzoek ontwikkeld is. Hier bleken een aantal tekortkomingen in te zitten. Er zijn twee gesloten vragen naar de algemene houding ten opzichte van OSB, die gesteld zijn vóór de gesloten vragen over een aantal specifieke activiteiten binnen OSB. Deze vragen zijn: " Ik denk dat ik

met OSB (oriëntatie studie en beroep) voldoende voorlichting heb gehad om een goed overwogen keuze voor vervolgopleiding of beroep te maken" (gevolgd door een zespunts-schaal), en "Ik denk dat de voorlichting die ik met OSB (oriëntatie studie en beroep) gehad heb, mij heeft geholpen met het maken van mijn keuze voor mijn vervolgopleiding of beroep" (wederom gevolgd door een zespunts-schaal). Het zou beter zijn om deze vragen te stellen na de vragen over specifieke activiteiten. Hierdoor hebben leerlingen eerst de kans om verschillende onderdelen de revue te laten passeren voordat ze een oordeel vellen over het geheel.

De vraag " Ik denk dat de voorlichting die ik gehad heb, mij heeft geholpen met het maken van mijn keuze" Zou hergeformuleerd moeten worden naar " Ik denk dat de voorlichting die ik gehad heb, mij heeft geholpen met het maken van mijn profielkeuze". Nu blijkt uit de context dat het gaat om profielkeuze, maar het is beter dit expliciet in de vraag te zetten.

Bij de vragen over specifieke activiteiten moeten leerlingen beoordelen wat ze van een activiteit vinden op de zespuntsschaal, voor 4 continua. De continua zijn "zinloos-nuttig", "saai-interessant", "niet leuk-leuk" en "de activiteit heeft bijgedragen aan mijn keuze: weinig-veel". Het was beter geweest om op het continuum voor "saai-interessant" een neutralere term te gebruiken zoals "oninteressant-interessant". Verder leverden deze beoordelingen erg veel resultaten op om te analyseren, waarvan het de vraag is in hoeverre ze bijdragen aan het beeld. Het is aan te bevelen om het continuum voor de bijdrage aan de keuze te behouden: dit is immers het belangrijkste onderdeel wat onderzocht wordt. De andere 3 continua zouden teruggebracht kunnen worden naar slechts het continuum "oninteressant-interessant", omdat "zinloos-nuttig" zeer overeenkomt met het continuum over bijdrage aan de keuze. Verder

houdt "niet leuk-leuk" ook verband met "oninteressant-interessant". Hiermee blijven er dus minder resultaten over om te analyseren, maar met slechts een klein verlies aan functionaliteit.

De open vragen " Wat had je willen doen binnen OSB?" en " Wat vind je dat anders aangepakt had mogen worden binnen OSB?" kunnen hergeformuleerd worden tot één vraag. Leerlingen hebben deze vragen beantwoord alsof het dezelfde vragen zijn.

Suggesties voor vervolgonderzoek

Om uit dit onderzoek geldige conclusies te trekken, zou het onderzoek opnieuw uitgevoerd moeten worden met meer respondenten, verspreid over meerdere scholen in verschillende delen van Nederland. Er zou in de onderzochte populatie rekening gehouden moeten worden met verhoudingsgewijze representatie van zowel de plaats in het land als het schooltype.

Een ander onderwerp wat verder onderzocht kan worden is de relatie tussen de tevredenheid van leerlingen over OSB en de beschikbaarheid van de decaan.

Het laatste onderwerp wat aan de hand van dit onderzoek verder onderzocht kan worden is de reden van verschil in beoordeling van voorlichting over studie en studeren door studenten. Dit zou in de eerste plaats op scholen A en B onderzocht kunnen worden, maar er kan ook gekeken worden naar of er tussen andere scholen ook een dergelijk verschil in waardering is, en waar dit verschil op berust.

Suggesties voor de praktijk

Uit dit onderzoek blijkt dat leerlingen voor OSB de voorkeur geven aan meer persoonlijke benadering willen, met informatie op maat per persoon. Met het oog hierop is het aan te

bevelen om een eerstelijns decanaat te hebben op school, in plaats van een tweedelijns decanaat. Een aantal leerlingen hebben dit ook expliciet genoemd in hun antwoord op de open vragen.

Verder is het aan te bevelen om met de school open dagen en universiteiten te bezoeken. Het helpt ook als de decanen praktische informatie over open dagen doorgeven aan leerlingen. Het blijkt dat leerlingen het moeilijk vinden om deze informatie zelf te vinden. Verder is het belangrijk dat leerlingen voorgelicht worden over praktische zaken die betrekking hebben op studies, zoals verschillen in de inhoud tussen studies, de toelating tot studies, de kosten van studeren en dergelijke. Ook blijken beroepen nog onderbelicht. Leerlingen zouden meer voorgelicht moeten worden over de beroepspraktijk, en bijvoorbeeld welke studies toegang bieden tot welke beroepen of beroepsvelden.

Aangezien bijna een derde van alle leerlingen ontevreden was over de opdrachten met verslagen, of over het feit dat deze opdrachten verder niet besproken of behandeld worden wanneer ze gemaakt zijn, is het aan te bevelen om leerlingen niet te veel reflectieverslagen en dergelijke te laten maken, zodat ze beter gemotiveerd zijn. Enkele leerlingen gebruikten in deze context bij hun antwoorden op de open vragen de term 'bezigheidstherapie', en dit geeft goed de aard van hun reserveringen aan. Waarschijnlijk is het noch haalbaar, noch wenselijk om reflectieverslagen volledig af te schaffen, zoals sommige leerlingen aangeven te willen. Er kan echter wél beter met de verslagen omgegaan worden. Het is van belang dat gemaakte opdrachten besproken worden, zodat leerlingen geholpen worden om te reflecteren en ervan te leren. Door goede begeleiding in het evalueren, reflecteren en het keuzeprocés worden leerlingen waarschijnlijk actiever en bewuster in hun loopbaanoriëntatie, omdat het niet meer gaat om het maken van een opdracht, maar er geprobeerd wordt uit die opdracht bepaalde

conclusies te trekken. Bij een opdracht waarmee gepoogd wordt leerlingen tot reflectie aan te zetten, is de opdracht zélf vaak het beginpunt, en is er hulp nodig om die reflectie te ondersteunen en in goede banen te leiden.

Barrie van Ginneken en Arjan Tammer zijn docent-in-opleiding, beide voor het schoolvak Engels aan het IVLOS te Utrecht. In het kader van hun opleiding tot eerstegraadsdocent verrichtten zij een onderzoek naar welke activiteiten er op scholen gedaan worden aan studievoorlichting, hoe leerlingen dit beoordelen en wat er verbeterd zou kunnen worden. De resultaten van dit praktijkgericht onderzoek (PGO) en de aanbevelingen die zij naar aanleiding hiervan doen, vormen de basis van bovenstaand artikel.

Literatuurlijst

- Algemeen Dagblad. (2009, 2 Februari) *35% kiest foute universitaire studie*. Retrieved June 24th, 2010, from <http://www.ad.nl/ad/nl/1012/Binnenland/article/detail/296305/2009/02/02/35-kiest-foute-universitaire-studie.dhtml>
- Algemeen Dagblad. (2009, 11 September) *Middelbare scholieren willen meer begeleiding*. Retrieved June 24th, 2010, from <http://www.ad.nl/ad/nl/1000/Nieuws/article/detail/429565/2009/09/11/Middelbare-scholieren-willen-meer-begeleiding.dhtml>
- Elfrink, A. (2009). *Integratie door Participatie?!* (Master's thesis, Radboud Universiteit Nijmegen, Nijmegen.)
- Paffen, M. J. A. (1994). *Loopbaan-management*. Deventer: Kluwer.
- Reijners, P.B.G. (2010). *De kwaliteit van loopbaangesprekken in de beroepsopleiding* (Master's thesis, Universiteit Utrecht, Utrecht.)

Bijlage 1: significantie van de afwijking van de resultaten

De gekozen df is 5. De kritieke waarde voor een significante afwijking is daarbij 11,07 en hoger voor deze groep respondenten.

¹ "Als ik extra vragen aan de decaan heb, is zij te bereiken"

De afwijking van de resultaten van beide scholen met een denkbeeldige nullijn waarbij de antwoorden gelijk verdeeld zijn over alle categorieën, is geen significante afwijking: de gevonden waarde voor χ kwadraat is 9.861 bij een df (degrees of freedom) van 5 en een p -waarde van 0.0792855.

De afwijking tussen de resultaten van de twee scholen onderling is wel een significante afwijking:

$$\chi^2 = 151.700, df = 5, p\text{-waarde} = 0.$$

²"In de periode van de voorlichting over de profielen, heb ik van vakdocenten voorlichting gehad over de inhoud van hoe hun vak er in de profielen uitziet:"

De afwijking van een denkbeeldige nullijn waarbij de antwoorden gelijk verdeeld zijn over alle categorieën: is een significante afwijking:

$$\chi^2 = 39.856, df = 5, p\text{-waarde} = 1.6e-7$$

Afwijking van de resultaten van beide scholen onderling bij deze vraag is significant:

$$\chi^2 = 74.793, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

³ " Ik denk dat ik het juiste profiel gekozen heb"

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 148.508, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

⁴ " Ik denk dat ik voldoende voorlichting heb gehad om een goed overwogen profielkeuze te maken"

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 100.852, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

⁵ " Ik denk dat de voorlichting die ik gehad heb, mij heeft geholpen met het maken van mijn keuze"

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 32.823, df = 5, p\text{-waarde} = 0.00000408$$

⁶ " Ik denk dat ik met OSB (oriëntatie studie en beroep) voldoende voorlichting heb gehad om een goed overwogen keuze voor vervolgopleiding of beroep te maken"

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 32.308, df = 5, p\text{-waarde} = 0.00000516$$

⁷ "Ik denk dat de voorlichting die ik met OSB (oriëntatie studie en beroep) gehad heb, mij heeft geholpen met het maken van mijn keuze voor mijn vervolgopleiding of beroep"

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 42.056, df = 5, p\text{-waarde} = 6e-8$$

De resultaten van deze vraag lijken voor beide scholen dermate op elkaar dat de onderlinge afwijking tussen de resultaten van de twee scholen niet significant is:

$$\chi^2 = 9.009, df = 5, p\text{-waarde} = 0.1086917$$

⁸ "Bijdrage van interessevragenlijst aan mijn studiekeuze"

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 51.701, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

De onderlinge afwijking tussen de resultaten van beide scholen is significant:

$$\chi^2 = 41.393, df = 5, p\text{-waarde} = 8e-8$$

⁹ "Ik vind een voorlichtingmiddag waarin mensen van verschillende studies informatie geven en vragen beantwoorden" (school B) subvraag: mate van bijdrage aan keuze

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 62.025, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

¹⁰ "Ik vind de voorlichting die we in de 3^e klas we van studenten kregen over de mogelijkheden van profielen" (school A) subvraag: mate van bijdrage aan keuze

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 50.615, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

¹¹ "Indien je naar [de regionale studievoorlichtingsavond] geweest bent:

Ik vind wat we met [de regionale studievoorlichtingsavond] doen:" (school A) subvraag: mate van bijdrage aan keuze

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 133.563, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

¹² "Ik vind wat we met [de regionale beroepen voorlichtingsavond] doen" (school A)

Subvraag: mate van bijdrage aan keuze.

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 79.835, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

¹³ "(indien je dit al gedaan hebt) Ik vind wat we met de workshops over keuzes maken op de Universiteit Van Tilburg doen" (school A) subvraag: mate van bijdrage aan keuze.

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 47.955, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

¹⁴ "Indien je de TU Eindhoven bezocht hebt:

Ik vind wat we met het bezoek aan de TU Eindhoven doen:" (school A) subvraag: mate van bijdrage aan keuze.

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 32.809, df = 5, p\text{-waarde} = 0.00000411$$

¹⁵ "Ik vind een open dag van een hoge school of universiteit bezoeken" (school B) subvraag: mate van bijdrage aan keuze.

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 84.094, df = 5, p\text{-waarde} = 0.00000411$$

¹⁶ "Ik vind zelfstandig werken met de methode Multiple Choice" (school B) subvraag: mate van bijdrage aan keuze.

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 227.014, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

¹⁷ "Ik vind het schrijven van (reflectie)verslagen op de verschillende LOB activiteiten:" (school B) subvraag: mate van bijdrage aan keuze.

Afwijking met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 300.363, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

¹⁸ "Over wat we met OSB gedaan hebben ben ik:"

Afwijking van de gemiddelde resultaten van beide scholen met de denkbeeldige nullijn is significant:

$$\chi^2 = 50.845, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$

Onderlinge afwijking van de resultaten tussen beide scholen is ook significant:

$$\chi^2 = 52.53, df = 5, p\text{-waarde} = 0$$